

МАЛОГАБАРИТНИЙ ТЕКСТ ЯК ОДИНИЦЯ ОБ'ЄКТИВАЦІЇ КОНЦЕПТУ ЗНАМЕНИТИСТЬ В АНГЛОМОВНОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

В.В. Кукушкін (Харків)

У роботі встановлюються поняттєво-ціннісні ознаки концепту ЗНАМЕНИТИСТЬ, об'єктивованого текстом англomовної газетної статті. Аналіз виявляє епістемічну ознаку «штучність» та аксіологічні ознаки: негативну телеологічну оцінку знаменитості-особистості й негативні емоційну, етичну й інтелектуальну оцінки знаменитості-соціокультурного явища.

Ключові слова: ім'я концепту, когнітивно-дискурсивний підхід, концепт, поняттєві та аксіологічні ознаки концепту.

В.В. Кукушкин. Малогабаритный текст как единица объективации концепта ЗНАМЕНИТОСТЬ в англоязычном газетном дискурсе. В работе устанавливаются понятийно-ценностные признаки концепта ЗНАМЕНИТОСТЬ, объективированного текстом англоязычной газетной статьи. Анализ выявляет эпистемический признак «искусственность» и аксиологические признаки: негативную телеологическую оценку знаменитости-личности и негативные эмоциональную, этическую и интеллектуальную оценки знаменитости-социокультурного явления.

Ключевые слова: имя концепта, когнитивно-дискурсивный подход, концепт, понятийные и аксиологические признаки концепта.

V.V. Kukushkin. Short text as a unit of objectification of the CELEBRITY concept in the English newspaper discourse. The article establishes the conceptual and evaluative characteristics of the CELEBRITY concept, which is objectified by an English newspaper article. The analysis singles out the epistemic characteristic «artificiality» and the evaluative characteristics: negative teleological evaluation of celebrity-personality and negative emotional, ethic and intellectual evaluations of celebrity-cultural phenomenon.

Key words: cognitive-discursive approach, concept, name of the concept, notional and evaluative constituents of the concept.

Метою статті є встановлення поняттєво-ціннісних ознак концепту ЗНАМЕНИТИСТЬ, об'єктивованих текстом англomовної авторської газетної статті.

Актуальність теми визначена, з одного боку, важливим місцем досліджуваного концепту в картині світу представників англomовної лінгвокультури відображеній у сучасному англomовному газетному дискурсі, а з другого, – застосуванням новітніх методик аналізу, започаткованих у рамках когнітивно-комунікативної парадигми лінгвістики.

Попри значний інтерес до вивчення лінгвокультурних концептів у сучасному мовознавстві [1-4; 7; 8], концепт ЗНАМЕНИТИСТЬ ще не був предметом когнітивно-дискурсивного аналізу, що й визначає наукову новизну роботи.

Об'єктом дослідження є концепт ЗНАМЕНИТИСТЬ, який досліджується на предмет його об'єктивації в малогабаритному тексті.

З позицій когнітивно-дискурсивного підходу концепт розуміється як «аналог поняття у дискурсивному, діяльнісному аспекті, що передбачає активізацію суб'єктом висловлення ментального поняттєвого змісту при актуалізації відповідного 'кванта' знання і свідомості в безпосередніх умовах і процесах формування й формулювання смислу висловлення» [9].

Структура концепту моделюється у вигляді взаємопов'язаних операційних підструктур або модусів –

форм структуризації цілісного знання для операційних цілей [6, с. 174]. Усі модуси мають як поняттєвий, так і емоційно-оцінний зміст [там само]. Повний склад операційних модусів концепту ще не встановлений. Основними модусами є класифікаційний (який також називають систематизаційним), структураційний (нормативний) та ідентифікаційний (розпізнавальний) [6, с. 174; 5, с. 12].

Класифікаційний модус пов'язаний з функцією систематизації, що передбачає виявлення спільного і відмінного у сутностях та їх класифікацію. Він конституйований сутнісними ознаками концепту які формують логічне поняття. У процесі формування логічного поняття функція систематизації подає набір концептуальних ознак як монотонну множину одиниць.

Структураційний модус, закорінений на функції структуризації, забезпечує перехід від монотонної множини ознак, що формують логічне поняття до встановлення ступеню їх облігаторності. Він корелює з повсякденним поняттям, яке поєднує облігаторні й необлігаторні концептуальні ознаки.

Поняттєво-ціннісний зміст концепту встановлюють за даними інтерпретаційного аналізу типових контекстів засобів його вербалізації, поданих у лексикографічних джерелах, що акумулюють усупільнене знання про відповідний об'єкт й репрезентують ознаки логічного поняття, та конкретних дискурсивних

них контекстів, що містять ознаки повсякденного поняття. Структурні рамки дискурсивних контекстів вва-рюють від висловлень до текстів.

Завданням цієї роботи є встановлення поняттєво-ціннісних ознак концепту ЗНАМЕНИТІСТЬ шляхом інтерпретаційного аналізу тексту статті Дона Коллінза «Нещасне життя Джейд на тривіальній цирковій арені культу знаменитості», опублікованій в газеті Liverpool Echo:

Jade's sad life in the shallow celebrity circus.

JADE GOODY makes me sad. Always has, and I'm increasingly inclined to think, always will. What began as a national joke that we were all in on, a harmless bit of fun-poking, has become **a dismal display of vulture circling**. This is **celebrity culture at its very worst**. That Jade should be **its poster girl** is hardly surprising. Her entire existence has been **hand-crafted by the various media** who have so **assiduously but carelessly courted her** since her Big Brother debut. It's been more than six years since Britain was first introduced to her, as she distinguished herself for her exceptional naivety. Leaving the house, she found herself **an overnight star, the unlikeliest of successes** thanks to a public which fetes the hapless loser. She was the John Sergeant of her reality year, only without the intellect to know how to work the attention to her advantage. Of course, the money rolled in and, surely overwhelmed to be earning more than she could have ever imagined given the cards she'd been dealt pre-BB, Jade was a more than **willing puppet**. The **glossy mags** came calling with their cheque books and **promise of fame**, and the girl whose life had been going nowhere fast answered gratefully every time. And for a while the rewards were good. **Shallow** but good. By the time she entered the Celebrity Big Brother house in January 2007, she found herself ranked as 25th most influential person in the world – albeit by Heat magazine, one of her many co-creators. But if she'd seen her return as a triumph, to prove just how far she'd come, then Jade hadn't read the script. In her own little Truman Show, it was time for a few new revelations. The subject of the innocent joke was now **a race hate disgrace**. For repentance, she turned to the only refuge she knew, those who were eager to listen and orchestrate a rehabilitation into the public's affections. What they, or anyone else, couldn't have known was that there was another surprise twist waiting in the wings: cancer. Fittingly, Jade was given her diagnosis on TV. Now she's been pictured minus her hair on the cover of a Sunday newspaper. She's doing

*it for the money, she admits; to secure a future for her children just in case she isn't around. Whatever anyone thinks of Jade, it made for poignant, painful reading. The saddest thing of all, though, is that even after years of a love/hate relationship, she **can't even conduct the most private of battles actually in private**. She still needs the validation and spotlight of the circus which made her* (Liverpool Echo, Jan 20, 2009).

Наведений текст містить негативну оцінку культури, закоріненої на культі знаменитості (*celebrity culture*), подану через опис життя одиничного представника класу знаменитостей, жінки на ім'я Джейд Гуді. Джейд охарактеризована як «дівчина з рекламного плакату культури культу знаменитості» (*its poster girl*, де *its* є анафоричним субститутутом *celebrity culture*), й відтак є типовою представницею цієї культури.

Фактична інформація про Джейд зводиться до того, що вона стала знаменитістю більш ніж шість років тому як учасниця одного з телевізійних «реаліті-шоу». Жінка набула слави й багатства одразу ж після виходу з проекту й не сходила зі сторінок преси, заробляючи на життя своєю популярністю, до січня 2007, коли посіла 25 місце найвпливовіших людей світу за версією журналу *Heat* й знову прийняла участь у реаліті-шоу. Замість очікуваного тріумфу Джейд була звинуваченою у расизмі й намагалася виправдатися на телебаченні, не знаючи, що насправді її запросили з іншого приводу. На Джейд очікував сюрприз: у прямому ефірі їй оголосили, що вона була хвора на рак. Навіть після приголомшуючої новини вона продовжує зніматися для преси й з'являється на обкладинках, але вже без волосся. Джейд визнає, що робить це заради грошей, щоб забезпечити своїх двох дітей на випадок власної смерті.

Інтерпретаційний аналіз тексту дає можливість виокремити низку поняттєво-ціннісних ознак денотата *celebrity*. Насамперед, до таких належить **епістемічна ознака** «штучність». Вона втілюється метафоризованими предикатами *hand-crafted* та *made* (букв зроблений руками), об'єктом дії яких є денотат *celebrity*. Епістемічна ознака «штучність» імплікує **екзистенційну ознаку** «наявність каузатора», тобто суб'єкта каузативної дії, результатом якої є створення денотата *celebrity*. У предикації *Her entire existence has been hand-crafted by the various media* (Саме її існування було створене руками мас-медіа), що містить предикат *hand-crafted*, ця екзистенційна ознака есплікується субстантивним сполученням *the various media* (різно-

манітні засоби масової інформації), а у предикації *the circus which made her* (цирк, що її створив) вона виражена метафоризованим іменником *circus* (цирк), що уподібнює творців Джейд авторам циркових програм. Суб'єкта каузативної дії також експлікованосубстантивним словосполученням *one of her many co-creators* (один з її численних творців), яке відсилає до редакторів журналу *Heat*, й субстантивним словосполученням *glossy mags* (глянцеві журнали). Окрім того, епістемічна ознака «штучність» й екзистенційна ознака «наявність каузатора» імпліковані метафоризованою субстантивною номінацією *script* (сценарій), що уподібнює життя Джейн сценарію, написаному кимсь іншим.

Денотату *celebrity* приписано також низку **аксіологічних ознак**. Серед них, насамперед, **негативна телеологічна оцінка інтелектуального, вольового потенціалу Джейн, а також її соціального статусу**. Перша виражена предикацією *she distinguished herself for her exceptional naivety* (вона вирізнялася надзвичайною наївністю) й складним атрибутом *without the intellect* (без інтелекту), а друга – метафоризованим словосполученням *willing puppet*, що уподібнює Джейд піддатливій ляльці, якою можна легко маніпулювати, тягнучи за мотузки. Повна залежність Джейн від мас-медіа, що також свідчить про низькі волові якості, експлікована предикаціями *she can't even conduct the most private of battles actually in private* (вона навіть не в змозі вести найприватнішу з битв приватно) та *She still needs the validation and spotlight of the circus which made her* (Вона все ще потребує підтвердження й уваги від цирку, який її створив). Про занижений рівень самооцінки й очікувань Джейд свідчить і складний атрибут *overwhelmed to be earning more than she could have ever imagined* (приголомшена заробітками більшими, ніж вона могла собі уявити). Оцінка соціальної вагомості Джейн подана предикацією *the girl whose life had been going nowhere fast* (дівчина, у житті якої не було нічого важливого або цікавого) й субстантивним словосполученням *hapless loser* (безнадійна невдаха). І хоча у тексті зазначається, що відповідно до одного з рейтингів вона посідає 25 місце серед найвпливовіших людей світу, одразу ж уточнюється, що цей рейтинг був складений редакторами журналу *Heat*, які власне й були одними з тих мас-медіа, які створили Джейд як знаменитість (*she found herself ranked as 25th most influential person in the world – albeit by Heat magazine,*

one of her many co-creators). Звідси інференція про те, що цьому рейтингу не можна йняти віри.

Негативна оцінка есплікується формою вищого ступеню порівняння прикметника *bad – worst*, вжитого для кваліфікації денотата *celebrity culture*. Інтенсивність оцінки посилюється прислівником-інтенсифікатором *very*.

Субстантивне словосполучення *shallow celebrity circus*, яке уподібнює культуру видовищу на кшталт гладіаторських боїв, що виявляє найгірші людські інстинкти, імплікує **негативну емоційну, етичну й інтелектуальну оцінку**. Стрижнева номінація *circus* реалізує значення «public provision of food and entertainment, esp. to assuage the populace» [10] (забезпечення їжі та розваг, особливо для угамування потреб простолюду) й містить алюзію до латинського виразу *panem et circenses* (*bread and circuses* – хлібу та видовищ). Таке уподібнення робить культуру знаменитості об'єктом як емоційної оцінки (образ гладіаторської арени викликає негативне почуття ставлення, яке, в залежності від емпатії інтерпретатора може реалізуватися як осуд і презирство до людей, подібних до римлян), так і етичної (така поведінка римлян порушує усі морально-етичні норми й релігійні заповіді). Атрибут *shallow*, який актуалізує значення «having or showing little knowledge, learning, or insight; lacking emotional or intellectual depth; superficial, trivial» [10] (такий, що має чи проявляє мало знань, ерудиції або розуміння; якому бракує емоційної та інтелектуальної глибини; поверховий, тривіальний), посилює інтенсивність негативної метафори, додаючи ознаку емоційного й інтелектуального варварства.

Іншим імпліцитним засобом негативної оцінки культури закоріненій на культ знаменитості, є метафоризоване словосполучення *a dismal display of vulture circling*, яке уподібнює конкретний прояв цієї культури пов'язаний з Джейн, кружінню стерв'ятників (*vulture circling*), актуалізуючи негативну емоційну оцінку, викликану образом стерв'ятників й реалізовану в діапазоні осуд– презирство, та етичну оцінку «недопустимо». Атрибут *dismal* (гнітючий) посилює негативний емоційний потенціал метафори.

Аналізований текст також містить поняттєві та ціннісні ознаки, які кваліфікують суб'єкта-каузатора тобто соціальний інститут мас-медіа, що власне і є творцем культу знаменитості, об'єктом дії якого стала Джейд. Дії каузатора описано за допомогою предикації *The glossy mags came calling with their cheque-*

books and promise of fame (глянцеві журнали телефонували й пропонували гроші та обіцяли славу). Негативна етична оцінка таких дій виражена за допомогою метафоризованого предиката *to court* (залицятися), означеного прислівниками *assiduously but carelessly* (наполегливо але бездумно), що уподібнює дії мас-медіа безвідповідальному жениху.

Крім того, імпліцитна негативна оцінка ЗНАМЕНИТОСТІ як соціокультурного явища виводиться з кваліфікації одиничного представника класу індивідів, що метонімічно репрезентує це явище, а саме, – референта власного імені *Jade Goody*. Життя Джейд як знаменитості кваліфіковане за допомогою прикметника негативної емоційної оцінки *sad* (сумний), який вжито атрибутивно (*Jade's sad life*) й у складі складеного номінативного присудку (*Jade Goody makes me sad*). Інтенсивність негативної емоційної оцінки посилюється шляхом констатації її релевантності не лише для теперішнього часу, але й для минулого (*Always has*) й майбутнього (*always will*), а також за допомогою повтору гіперболічного прислівника *always* (завжди) й вживання інтенсифікуючого прислівника *increasingly* (все більше і більше) для означення вжитого мовцем оцінного предиката *I'm inclined to think* (Я схилиюся до думки).

Окрім того, надається етична оцінка дій каузатора невітного стану Джейд як метонімічного репрезентанта ЗНАМЕНИТОСТІ. Засобом експлікації оцінки є предикат *courted* (букв. улещували), що позначає дії каузатора стосовно Джейд, та прислівники *assiduously* (невтомно) й *carelessly* (необережно), що кваліфікують ці дії. Перший акцентує таку характеризуючу властивість каузатора як наполегливість, а другий надає негативну етичну оцінку його діям.

Таким чином, проведений аналіз газетної статті дозволяє виявити такі поняттєво-ціннісні ознаки концепту ЗНАМЕНИТІСТЬ (як соціокультурного явища й окремої особистості): епістемічну ознаку «штучність», яка імплікує екзистенційну ознаку «наявність кауза-

тора», тобто суб'єкта каузативної дії, результатом якої є створення денотата *celebrity*. Це надає підстави для інференції про те, що знаменитість-особистість – це штучно створений імідж, який не відповідає дійсності. Аксиологічні ознаки залучають негативну телеологічну оцінку інтелектуального вольового потенціалу, а також соціального статусу знаменитості-особистості, а також негативні емоційну, етичну й інтелектуальну оцінки знаменитості як соціокультурного явища.

Перспективи дослідження пов'язуємо з подальшою розробкою методик когнітивно-дискурсивного аналізу концептів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воркачев С.Г. Счастье как лингвокультурный концепт / Воркачев С.Г. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2004. – 236 с.
2. Иная ментальность / В.И. Карасик, О.Г. Прохвачена, Я.В. Зубкова, Э.В. Грабарова. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2005. – 352 с.
3. Карасик В.И. Языковой круг: Личность, концепты, дискурс / Карасик В.И. – Волгоград: Перемена, 2002. – 477 с.
4. Мартинюк А.П. Концепт у дискурсивній парадигмі / А.П. Мартинюк А.П. // Вісник ХНУ. Серія «Романо-германська філологія». – 2006. – № 725. – С. 9-12.
5. Морозова О.І. Лінгвальні аспекти неправди як когнітивно-комунікативного утворення (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О.І. Морозова. – Київ, 2008. – 32 с.
6. Никитин М.В. Основания когнитивной семантики : [Учебное пособие] / Никитин М.В. – СПб. : Изд-во РГПУ, 2003. – 277 с.
7. Слышкин Г.Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты : [монография] / Слышкин Г.Г. – Волгоград: Перемена, 2004. – 340 с.
8. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / Телия В.Н. – М. : Языки русской культуры, 1996. – 288 с.
9. Серебренникова Е.Ф. Семантика французского слова *valeur* / Е.Ф. Серебренникова // Антропологическая лингвистика. – 2: Вестник Иркутского гос. лингв. ун-та. Сер. Антропологическая лингвистика / Отв. ред. Ю.М. Малинович. Иркутск, 2006. – № 4. – С. 19.
10. The New Shorter Oxford Dictionary on Historical Principles. – N.Y. : Oxford Univ. Press, 1993. – Vol. I. A-M. – 1876 p. – Vol. II – N-Z – 3801 p.